

Naturens stillhet...

Når du drar avgårde til påskefjellet neste uke, spør deg selv ett spørsmål: “hvorfor ser vi aldri noe dyreliv?” Da mener jeg ikke kjøttmeis eller kråker eller måker, men når du så du sist en jerv eller en flokk med villrein? Og jeg mener ikke en tamrein heller. En tamrein er omtrent så spennende som en sau. Er du heldig ser du kanskje en rype, eller en sjelden gang en hare, men har du noen gang sett en gaupe eller en bjørn? Eller spor av en? I Norge?

Nå er fjellreven utryddet i sør-Norge. Til tross for nesten 80 års fredning har den ikke maket å komme seg etter tidligere forfølgelse og det bombardement av endringer vi mennesker har forårsaket i det som en gang var fjellrevens rike. Det som er igjen av villreinstammen er klemt inne i ynkelig små områder mellom veier, kraftlinjer, hyttefelt og annen bebyggelse. Gaupejakten er igang igjen, til tross for at gaupebestanden er blitt halvert de siste fem årene. Det finnes ingen grunn til å drepe et flott dyr som gaupen... Ulv finnes det bare ca 20 stykker av her i landet, og de jages fortsatt i en utryddelsespolitikk som vitner om at vi ikke har lært noen ting siden svartedauen. Jervunger drepes rutinemessig i hiet, av statsansatte tjenestemenn, somme tider inne i nasjonalparker.

“Whenever I see a photograph of some sportsman grinning over his kill, I am always impressed by the striking moral and esthetic superiority of the dead animal to the live one.” —Edward Abbey

Noe dyr er naturlig sky, andre er nattaktive. Og diversiteten her oppe i nord har vel aldri vært så høy som i mer sørlige strøk. Men selv om man sjelden ser et levende vilt dyr når man er ute på tur, mye av gleden med å ferdes ute er *muligheten* for at *kan* skjje, eller bare vissheten om at de fins der ute et sted, bak en knaus eller under en tue.

Ikke gjør den feilen som de fleste gjør, å tro at det du ser langs veien er skog... Det mørke, nesten ugjennomtrengelige krattet med grantrær som folk flest forbinder med skog, er ikke skog men ørken; norsk produksjonsskog er en biologisk død fiberåker, like monoton og kjedelig som en kornåker. Og all skog i Norge er produksjonsskog. Urskogen er forsvunnet og de bitene som finnes av gammelskog er så små og spredt at man må lete med lupe etter dem. Skogeierne og deres våpendragere i Senterpartiet og landbruksorganisasjonene slåss innbitt mot fredningen av 200km² lettbrukt skog i Trillemarka. 200km² er ikke mer enn at du går tvers over i løpet av en bitteliten skitur. Gud forby at vi mennesker ikke skulle høste naturen til fulle, og slepphendt overlate noe av naturens produktivitet til andre enn oss selv. Eller endog la noe av skogen vi har hogd allerede få stå ifred lenge nok til at den kan komme til hektene igjen. Vi er blitt en nasjon uten store trær. Ingen husker hvordan det pleide å være. Hvor mye fugl som levde i en ordentlig våtmark, hvor mye fisk det var i havet, eller hvordan en ordentlig villmark så ut. Om vi stanset all hogst idag, ville det ta to hundre år før noen i Norge ville kunne oppleve ordentlig skog igjen.

Jeg burde kanskje slutte å ferdes i det som er igjen av norsk “natur”. Jeg blir bare trist av det. Som økolog ser jeg bare det som burde vært der; det som forsvant lenge før jeg ble født, det som er blitt ødelagt i min livstid, og jeg føler det stadige presset på det lille som er igjen. Som Aldo Leopold, en av grunnleggerne av moderne naturvern, sa allerede i 1930-årene: “An ecologist lives in a world of wounds”.

Det eneste som gir meg glede er når jeg er omgitt av dyreliv. Det er mange av oss som har det slik. Kanskje fordi vi som art har utviklet oss i en verden hvor vi var omringet av et biologisk mangfold. Det er bare så sjelden det skjer. Og selv den gleden tempereres av bevisstheten om hvordan det står til i verden, og de overgrep vi mennesker daglig utsetter våre medskapninger for.

Du skal ikke tåle så inderlig vel den urett som ikke rammer deg selv. Hvorfor lar vi verden være slik? Hvorfor handler vi ikke for å bevare en hel og vakker verden? Hvorfor lar vi den meningsløse utbyggingen, hogsten, neddyrkingen og klimautslippene fortsette?

På grunn av den utilbørlige politiske innflytelsen bønder og skogeiere har her i landet, og politikere og velgeres unnfallenhet, ligger vi på jumboplass i vern av gammelskog og produktiv skog i forhold til nesten ethvert annet land. Hvordan vi ivaretar det biologiske mangfoldet generelt er også et absolutt lavmål. Vi skryter av våre nasjonalparker, men de er små og ligger nesten uten unntak på snaufjellet eller i en annen steinrøys uten særlig konkurrerende økonomisk interesse. Og selv da klarer vi ikke engang å holde sauene ute av nasjonalparkene våre. Om en ulv skulle komme vandrende inn i en av våre nasjonalparker ville den antagelig bli skutt, fordi ingen av nasjonalparkene ligger innenfor den smale stripen av en "ulvesone" som ligger klistret opp mot Sverige, øst for Glomma.

For 150 år siden var det 3-4000 bjørn i Norge, og antagelig like mye ulv. Det er ingen grunn til at vi ikke skulle kunne ha ihvertfall 500 ulv her idag; til glede for menneskeheten om enn forargelse for noen av de mer kunnskapsløse iblant oss.

Når ingen husker tilbake til en bedre tid, blir det aldri noe ramaskrik over de ødeleggelsene vi forvolder. Vi er født inn i verden slik den er blitt, og det er det vi er vant til. Den verden vi er vokst opp i er vårt sammenligningsgrunnlag. De ødeleggelsene vi ser i vår egen korte levetid er såpass små at ingen reiser seg opp og roper: "Nok!"

Da Rachel Carson skrev "Silent Spring" i begynnelsen av sekstiårene, hadde hun forurensning og miljøgifter i tankene. Vi har gjort noen fremskritt siden den gang hva utslipp av miljøgifter til nærmiljøet gjelder. Men å rense noen utslipp før vi dumper dem i fjorden, eller å få CFC-ene ut av sprayboksene, er tilsynelatende meget lettere å få til enn å gi andre arter store nok leveområder og frihet fra forfølgelse.

Bonde, skogbruker, jeger og han som vil selge tomter for utbygging av fjellheimen er gjerne en og samme person. Og han er en bitteliten minoritet, som ødelegger naturen mer enn oss andre og tar livsgleden fra oss med det samme.

Synes du det er blitt stille om våren, eller er det slik at du ikke kan huske tilbake til en tid da det var mere dyreliv her? Det beste av norsk natur forsvant før de fleste av oss ble født. Men det er ingen grunn til å la snevre næringsinteresser og de som dreper for moro skyld få fortsette sine ødeleggelse. Hvis vi gjør et krafttak nå er det fortsatt mulig å bringe noe av det tilbake. Men ikke uten at vi går bort ifra "business as usual" og tør å ta kampen opp med snevre næringsinteresser og de som nærer en irrasjonell frykt for rovdyr og fri natur.

Landbruksinteressene er velorganiserte, og de har mektige venner. Allikevel, de miljøproblemene som virkelig er vanskelige å hankses med er de hvor vår egen medskyldighet er størst. Jo flere som er involvert i en forbrytelse, jo vanskeligere er det å gjøre noe med det.